

Pelastakaa Lapset

Lasten näkökulmia köyhyyteen – huomioiko uusi hallitus lapsiperheköyhyyden?

Sosiaalifoorumi 2.9

Johanna Vinberg

Lapsiperheköyhyys asiantuntija

Pelastakaa Lapset ry

Lasten näkökulmia köyhyyteen – huomioiko uusi hallitus lapsiperheköyhyyden?

Sisältö:

- Lapsiperheköyhyys
- Lasten näkökulmia: Lapsen ääni -kysely
- Hallitusohjelma 2023
- Lapsenoikeusperustaiset ratkaisut

LAPSIPERHEKÖYHYYS

LAPSIPERHEKÖYHYYS SUOMESSA

121 800 lasta

12 % lapsista elää
pienituloisessa perheessä

9,5% perheistä elää toimeentulotuella,
joka on sekä subjektiivinen että objektiivinen
köyhyyden mittari.

Lapsiperheköyhyys tilanne 2023

Lapsiperheköyhyys koskettaa eniten:

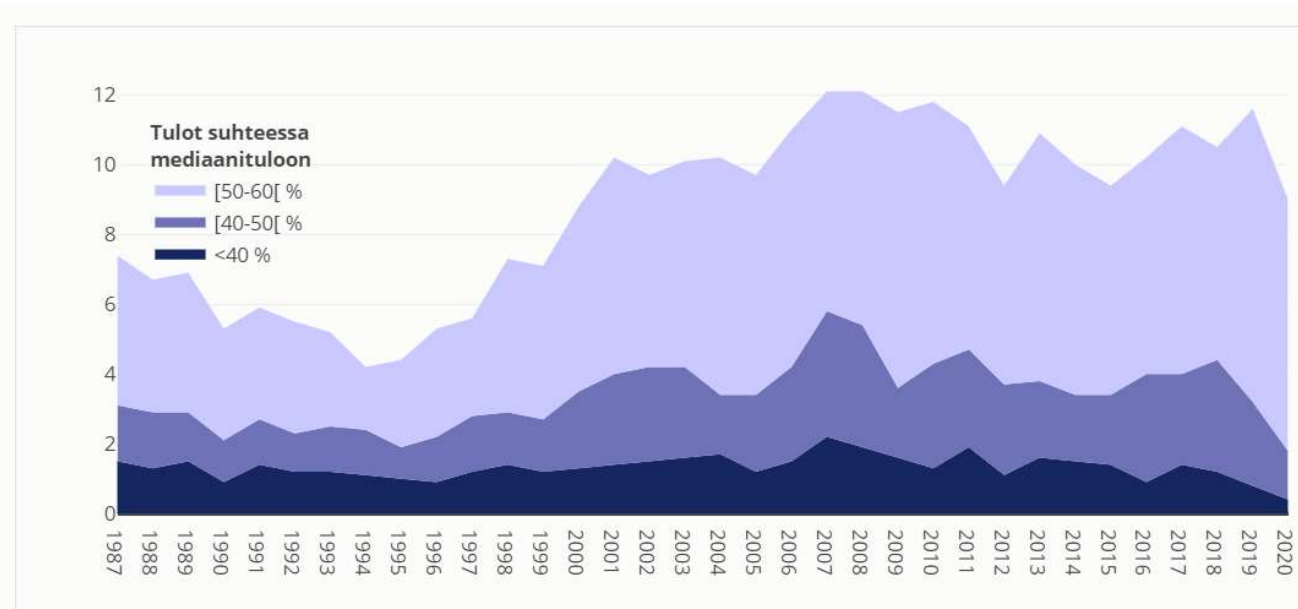
- ✓ Yhden vanhemman perheitä, suurperheitä ja alle 3-vuotiaiden lasten perheitä
- ✓ Perheitä, joissa opiskelevat tai työttömät vanhemmat
- ✓ Perheitä, joissa vanhemmat työskentelevät matalapalkka-alalla tai epätyypillisissä työsuhteissa (osa-aikaiset, määräaikaiset jne.)
- ✓ Sairastavia tai vammoista kärsiviä perheitä
- ✓ Maahanmuuttajataustaisia perheitä
- ✓ Itä- ja Pohjois-Suomessa sekä maaseudulla asuvia perheitä

Lapsiperheköyhyys aiheuttaa:

- ✓ **materiaalisia ja arjen puutteita**
- ✓ **vapaa-ajan köyhyyttä** ja harrastusten puutetta
- ✓ **elämän mahdollisuuksien kaventumista**
- ✓ **mielenhyvinvoinnin ja terveyden heikkenemistä**
- ✓ **myös syrjäytymistä sekä ylisukupolvisia seurauksia**
- ✓ erityisesti pikkulapsivaiheessa koettu köyhyys on haitallista lapsen kehityksen kannalta.
- ✓ koko perheen hyvinvoinnin heikkenemistä

Lapsiperheköyhyys tilanne 2023

- ✓ Suomessa lapsiperheköyhyys on pysynyt pitkään samalla tasolla, noin 10-12 % välillä 2010 -luvulla.
- ✓ Määrän arvioidaan kasvavan viime vuoden 2022 tilastoissa noin 30 000 lapsella (Kela ja Itla).
- ✓ Euroopassa noin 24% lapsista elää köyhyysriskissä (Arope indeksin mukaan). Heikoin tilanne on Espanjassa ja Romaniassa. (Lisätietoja: [Save the Children raportti](#))

Lasten osuus, jotka elävät pienituloisissa kotitalouksissa. Lähde [Tilastokeskus](#).

Kuva: [Itla](#), Lapsiperheköyhyys datana -sivusto

Lapsiperheköyhyys tilanne 2023

Pohjoismaissa:

Ruotsi 19.3% 422 000

Islanti 12,7% 11 000

Suomi 11,9% 121 000

Norja 11,3% 110 000

Tanska 4,7% 53 000

Suomi on sitoutunut Eu - tavoitteeseen vähentää köyhyyttä ja syrjäytymistä 100 000 henkilöllä, heistä lapsia tulisi 30 000 vuoteen 2030 -mennessä. **Aikaa 6 vuotta!**

[\(STM:Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä\)](#)

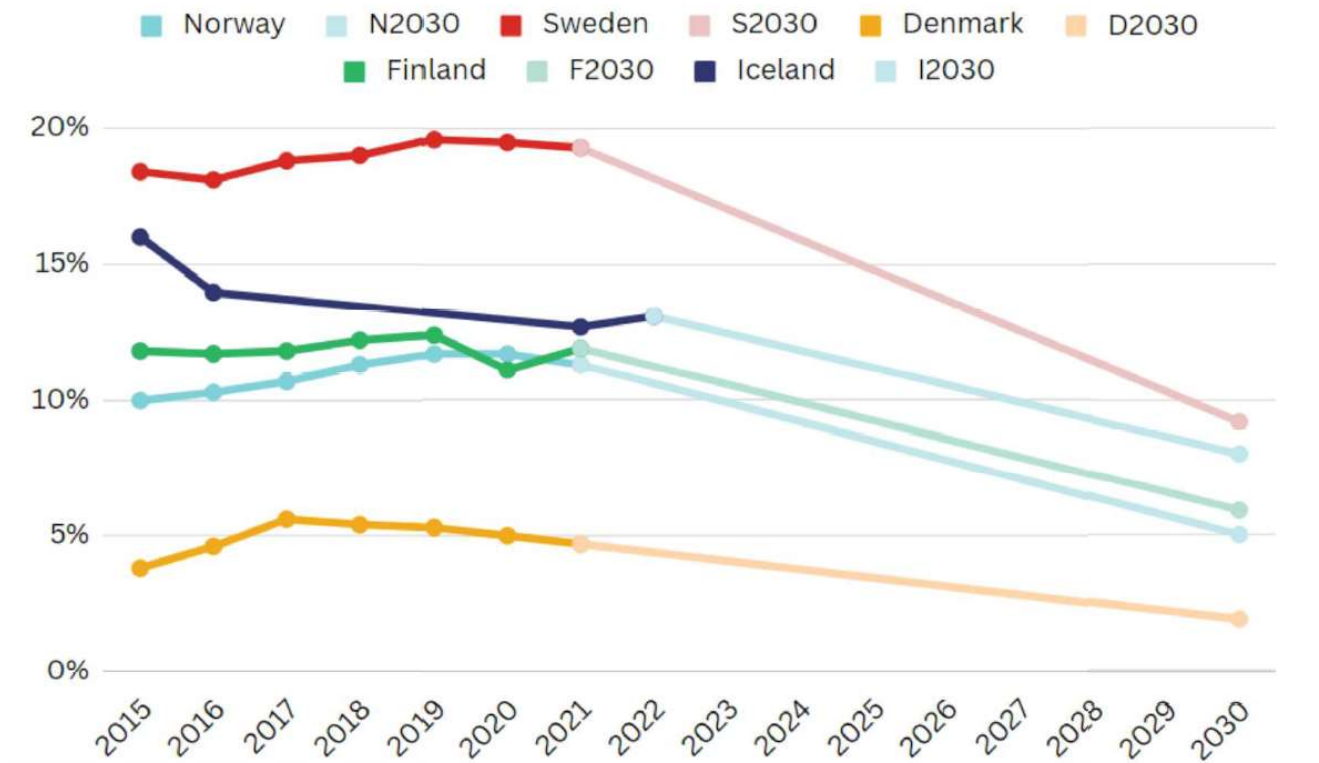

Table 1.1: Children at risk of poverty, and need for reduction if reaching SDG1 by 2030. The table demonstrate the level of family poverty in the Nordic countries.

LASTEN NÄKÖKULMIA

LAPSEN ÄÄNI -KYSELY

Pelastakaa Lasten vuosittain toteuttama verkkokysely 12-17 -vuotiaille.

2023 keväällä 1725 vastaajaa.

Tulokset julkaistaan lokakuussa.

Tilanne näyttää alustavien tulosten pohjalta vaikeutuneen.

Lapsen ääni -kyselyn pienituloiset vastaajat

Perheensä pienituloiseksi määritelleitä
lapsia vastaajissa
14 % (n=238)

Pienituloisten perheiden lapset elävät
useammin yhden vanhemman perheessä.
Näiden perheiden pääasiallisena tulona
useammin sosiaaliturvaetuudet.

Pienituloisten perheiden lapsilla
huomattavia puutteita arjen
perustarpeissa ja vapaa-ajassa.

Pienituloisten perheiden lapsilla
huomattavasti enemmän haasteita
mielenhyvinvoinnissa ja
elämäntyytyväisyydessä.

Lapset kertovat köyhyydestä

Materiaalisia puutteita

”Kaikista etsimme halvimman. Mitään turhaa emme osta. On vaikeaa valita ostaako nyt särkylääkkeitä vai pesuainetta.”

Vapaa-ajan köyhyyttä

”Perheeni rahatilanne vaikuttaa minuun suuresti olen myös yksinäinen, koska vanhemmilla ei ole varaa esim. harrastukseen ”

Negatiivisia tunteita

”Pelkoa, epävarmuutta, surua”

Haasteita mielenhyvinvoinnissa ja elämäntyytyväisyydessä.

”Syvissä vesissä ollaan.
Kukaan ei usko tai ymmärrä.”

HALLITUSOHJELMA

Orpon hallitus 2023- 2027

HALLITUSOHJELMASTA LAINATTUA:

"Hallitus vahvistaa yhteiskunnan lapsi- ja perhemyönteisyyttä. Hallitus laatii väestöpoliittisen selonteon, jossa tarkastellaan lapsiperheiden hyvinvointia, toimeentuloa, työn ja perheen yhteensovittamista sekä tahattomasti lapsettomien tilannetta. Selonteossa etsitään toimenpiteitä, jotka vaikuttaisivat positiivisesti syntyvyyteen. Selonteossa huomioidaan erityisesti pikkulapsiperheiden, yksinhuoltajien, opiskelijaperheiden ja monilapsisten perheiden erityishaasteet."

Hallitusohjelmassa aiotaan mitä sillä saadaan aikaan...

+ Huomioidaan lapsivaikutukset, eroperheet, työn ja perheen yhteensovittaminen ja valinnanvapaus varhaiskasvatuksessa. Perhemyönteisyys esillä kirjauksissa.

+Alle 3-vuotiaiden (26e), yhden vanhemman (10e) ja monilapsisten (10e) perheiden lapsilisän korottaminen

+ Toteutetaan suunnitellusti kaksivuotista esiopetusta 2025 saakka ja sen jälkeen arvioidaan onnistumista

+Harrastamisen Suomen mallin lainsäädäntö arvioidaan ja tarkastellaan sen toteutumista muiden toimien rinnalla

+Kokeillaan harrasteseteliä liikkumiseen liittyen ja arvioidaan sen soveltumista harrastamisen Suomen malliin

+ ”Perusturvan uudistus, joka parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemät suositukset ja selvitykset huomioiden.”

+ Yhtenäinen perusturva (ja yhden hakemuksen malli)

+Lasten ja nuorten terapiatakuu

Perhemyönteisyyden huomiointi merkityksellistä ja arvostettavaa. Tulee näkyä myös käytännön toimenpiteissä.

Lapsilisän korotukset ovat tarpeellisia juuri näille riskiryhmille.

Hyvä pyrkimys kohti maksutonta varhaiskasvatusta, mutta enemmän käytännön toimia voitaisiin jo tehdä, kun tavoitellaan varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostoa.

Harrastamisen Suomen mallia on jo arvioitu, nyt olisi aika tehdä käytännön kehittämistyötä ja muutoksia malliin sekä lisätä resursseja. Harrastuseteli mallin rinnalle/sisään voi tuoda lisätukea, hyvä kokeilu!

Haasteena on edelleen uudistusten käytäntöönpano: kehittämistyötä tulee jatkaa systemaattisesti, aiempien hallituskausien aikana aloitettu työ ei saa katketa (esim. sosiaaliturvakomitea). Perusturvaa tulee yhtenäistää ja yksinkertaistaa, mutta myös nostaa riittävälle tasolle. Terapiatakuu nuorille tuo helpotusta mielenterveyteen, mutta erityisesti tulisi panostaa ennaltaehkäisyyn!

Hallitusohjelmassa aiotaan mitä siitä seuraa..

- Työttömyysturvan lapsikorotusten poisto
- Ansiotulojen suojaosan poisto (työttömyysturva ja asumistuki)
- Vuokranormin kiristys toimeentulotuessa
- Asumistuen muutokset
- 1.sairauslomapäivän palkaton ns. omavastuupäivä

- Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan lasku

- Ei yleiskorotusta eikä indeksisidonnaisuutta lapsilisään
- Ei puhetta uudistamistyönjatkosta: esim. huomioidaanko lapsistrategian toimeenpanossa edellisen kauden seurantakertomuksen suositukset?
- Sosiaaliturvan kehittäminen jää kokonaistasolle

- Mainitaanko lapsiperheköyhyys?

Lapsiperheköyhyys on pitkittynyt Suomessa, ja siksi on käsittämätöntä, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevien lapsiperheiden toimeentuloa kiristetään (yh-vanhempi, matalapalkka/osa-aikatyö, asumistuki, välillä työttömyyskorvaus ja toimeentulotuki = heikennykset ovat näissä perheissä useita satoja euroja/kk.)

Lapsuudessa koetulla köyhyydellä on usein ylisukupolviset vaikutukset ja lastensuojelun asiakkuus ja köyhyys ovat yhteydessä toisiinsa. Jälkihuollon ikärajan lasku heikentää jo eriarvoisessa asemassa olevien nuorten aikuisten hyvinvointia.

Sosiaaliturvaetuudet ovat liian matalat jo nyt, niiden kehittämisen tulee olla pitkäjänteistä ja lapsilähtöistä. Lapsistrategian ja sosiaaliturvakomitean edellisen kauden huomiot olisi pitänyt nyt ottaa käyttöön.

Lapsiperheköyhyyttä tulisi vähentää 2030 mennessä 30 000 lapsella ja lapsiperheköyhyyttä ei ole mainittu hallitusohjelmassa!

HALLITUSOHJELMASTA SEURAA

Lapsilisän korotukset ovat tervetulleita!
Korotukset eivät kuitenkaan kompensoi
muualle tehtäviä leikkauksia.

Lapsikorotusten poistaminen,
toimeentulotuen lapsikorotusten
tarkastelu sekä yleisen asumistuen
leikkaukset voivat sysätä yhä useamman
lapsiperheen köyhyyteen.

Kokonaismuutokset heikentävät
huomattavasti jo ennestään vaikeassa
taloudellisessa ahdingossa olevien
perheiden tilannetta.

A low-angle shot of three young people (two girls and one boy) standing on a colorful wooden playground structure. They are all smiling and looking towards the camera. The girl on the left has blonde hair and is wearing a red leather jacket. The boy in the middle has dark hair and is wearing a dark jacket. The girl on the right has dark hair and is wearing a red jacket with a patterned design. The background is a clear blue sky with some light clouds. The playground structure consists of wooden beams in shades of orange and red, with a grey handrail.

LAPSENOIKEUSPERUSTAISET RATKAISUT

LAPSEN OIKEUKSIEN SOPIMUS

YK:n lapsen oikeuksien sopimus sitoo valtioita ja päätöksentekijöitä noudattamaan lapsen edun ensisijaisuuden periaatetta kaikessa toiminnassa ja päätöksenteossa.

Lapsen oikeuksien sopimus sisältää artikkelit riittävästä elintasosta ja sosiaaliturvasta ([artikkelit 26 ja 27](#)).

Ratkaisuja lapsiperheköyhyyteen

Lapsenoikeusperustaiset

Suomi on saanut YK:n lapsen oikeuksien komitealta huomautuksia lapsenoikeusloukkauksista ja suosituksia lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteiden toimeenpanemiseksi. **Suosituksissa korostuu haavoittuvassa asemassa olevien, kuten vammaisten, turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalasten, vähemmistöihin kuuluvien sekä syrjäytymis- ja köyhyysriskissä olevien lasten hyvinvointi ja lapsiperheköyhyyden torjunta.** Pelastakaa Lapset kehottaa hallitusta ottamaan suositukset ja huomautukset vakavasti. Kansainvälisten ihmisoikeusvalvontaelinten suositukset ja toimeenpano on käsiteltävä hallituskaudella säännöllisesti valtioneuvostossa ja eduskunnassa.

Lapsilähtöiset

Lapsivaikutusten arviointi talouden sopeutustoimista on toteutettava lapsenoikeusnäkökulmasta. Lapsuudessa koetulla köyhyydellä ja osattomuudella on tutkitusti vaikutuksia ihmisen koko elämänkaareen. Tulevaisuuden Suomi tarvitsee hyvinvoivia osajia ja veronmaksajia, myös riippumatta siitä, missä he tai heidän vanhempansa ovat syntyneet. Uudistuksia tulee toteuttaa lapsilähtöisesti kaikkien lasten hyvinvointi huomioiden.

Sosiaaliturvaan kohdentuvat

Pelastakaa Lapset on tyytyväinen, että viime hallituskaudella aloitettu sosiaaliturvauudistus etenee ja muistuttaa, että uudistusta on valmisteltava lapsen oikeudet huomioiden ja kiinnittäen huomiota kaikkien lasten edun toteutumiseen. Sosiaaliturvaleikkaukset koskettavat kaikkein eriarvoisimmassa asemassa olevia lapsiperheitä. Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea antoi viimeksi kuluneen vuoden helmikuussa ratkaisun Suomen sosiaaliturvan riittämättömästä tasosta. Suomi on saanut komitealta toistuvasti huomautuksia perusturvan riittämättömästä tasosta. **Komitea kehottaa välttämään sosiaaliturvaleikkauksia, jotka vaikuttaisivat suoraan köyhyys- ja syrjäytymisriskissä oleviin lapsiin.**

RATKAISUEHDOTUKSIA HALLITUKSELLE

Valtion talouden sopeuttamiskeinoihin sisällytetään monenlaisia keinoja ei vain säästöjä.

Säästötoimenpiteissä huomioidaan tarkoin lapsivaikutusarviot. Suunnataan säästöt sellaisiin palveluihin/etuuksiin, joilla ei heikennetä valmiiksi haavoittuvassa elämäntilanteessa olevien perheiden ja lasten hyvinvointia.

Edellisen kauden suositukset huomioidaan sekä lapsistrategian seurantakertomuksesta että sosiaaliturvakomitean suosituksista, muistaen myös YK:n lapsen oikeuksien komitean ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean huomautukset.

Käytännön ratkaisuja köyhyyden ehkäisemiseen ja vähentämiseen:

- **Sosiaaliturva:** Suunnitellaan sosiaaliturvauudistusta lapsilähtöisesti tähdäten lapsiperheköyhyyden vähentämiseen. Korotetaan sosiaalietuuksia niin, että ne turvaavat perheiden toimeentulon. Uudistetaan lapsilisää rakenteellisesti (esim. jatkaminen 18-v. saakka, poistetaan lapsilisän vaikutus toimeentulotukeen, sidotaan indeksiin).
- **Palvelut:** Varmistetaan, että lapsiperheiden palvelut, kuten esim. mielenterveyspalvelut ja perhetyö ovat oikea-aikaisia; niihin on varattu riittävästi rahaa; ja ne vastaavat perheiden tarpeisiin.
- **Varhaiskasvatus:** Siirrytään maksuttoman varhaiskasvatus kokeilusta valtakunnalliseen toimeenpanoon. Turvataan riittävät henkilöstöresurssit.
- **Harrastaminen:** Jatketaan harrastamisen Suomen mallin kestävää ja yhdenvertaista toteuttamista kaikkialla Suomessa varaten tähän riittävät resurssit ja huomioiden arvioinnin kehittämisehdotukset.
- **Työllistyminen:** Edistetään yhden vanhemman perheiden ja maahanmuuttajataustaisten perheiden vanhempien työllistymistä. Puretaan työllistymisen esteitä lisäämällä varhaiskasvatuksen joustoja (vuorohoitoa, pienten koululaisten aamu- ja iltahoitoa) ja joustavia työskentelymahdollisuuksia sekä tuetaan kielenoppimista ja työkokeiluja.

Pelastakaa Lapset ry: lausunnot, kannanotot

- **6.6. Mieli-pide:** Valtion taloutta parannetaan köyhyyttä vähentämällä – yhdenkin nuoren syrjäytymisen ehkäiseminen kannattaa /Turun sanomat <https://www.ts.fi/lukijoilta/6008569>
- **8.6 Kannanotto:** YK:n lapsen oikeuksien komitean suositukset on kirjattava toimenpiteiksi hallitusohjelmaan

<https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2023/06/09104138/08062023-ykn-lapsen-oikeuksien-komitean-suositukset-on-kirjattava-toimenpiteiksi-hallitusohjelmaan-.pdf>

- **16.6 Kannanotto:** Pelastakaa Lapset vaatii hallitukselta parempaa panostamista kaikkiin lapsiin

<https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2023/06/16191746/16062023-pelastakaa-lapset-vaatii-hallitukselta-parempaa-panostamista-kaikkiin-lapsiin-.pdf>

- **9.9 Kirjallinen kuuleminen:** Hallituksen tiedonannon valmistelun tueksi liittyen yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseen suomalaisessa yhteiskunnassa

https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2023/08/10103159/yhdenvertainen-suomi_kirjallinen-kuuleminen_pelastakaa-lapset.pdf 9.8.2023

- **15.8 Puheenvuoro:** Lapsilla on oikeus riittävään elintasoon /Turun sanomat <https://www.ts.fi/puheenvuorot/6069955>

Pelastakaa Lapset ry raportit

2022: Lapsen ääni 2022

Lasten ja Nuorten kokemuksia perheen pienituloisuudesta – hyvinvoinnin vajeet ja haasteet

Lapsen ääni –kyselyn tulosraportti.

2022: **Cost of living crisis**

https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/Cost_of_Living_Crisis_Policy_Paper.pdf/ -

Analysis of how the cost-of-living crisis affects children in Europe.

Collecting data and testimonies from Save the Children's teams working in 12 European countries.

COST-OF-LIVING CRISIS:
How it affects children in Europe and what governments need to do

December 2022

2023: **Guaranteeing Children's future**

<https://resourcecentre.savethechildren.net/document/guaranteeing-childrens-future-how-covid-19-cost-of-living-and-climate-crises-affect-children-in-poverty-and-what-governments-in-europe-need-to-do/> -

Analysis of the status of child poverty in Europe and implementation of the Child Guarantee (CG). Builds on input received by Save the Children national members and offices from 14 countries.

LAPSILTA VASTAPUHETTA LEIKKAUKSILLE

Kuullaan lasta ja tuodaan lasten
näkemykset, kokemukset ja
oikeudet näkyviksi.

Tehdään yhteiskunnasta
lapsiystävällinen ja lapsen edun
ensisijaisuutta toteuttava, jolloin
sekä lapset että vanhemmat
voivat hyvin.

Ja lapsiperheköyhyyden
vähentäminen
on mahdollista.

KIITOS

Käytetyt lähteet:

Tilastokeskus, <https://stat.fi/julkaisu/clbksh4ppy1y20bum4uh8ngbg>

Itila, <https://itla.fi/lapsiperhekoyhyys-datana/> -

STM: Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä,

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164364> -

Pelastakaa Lapset ry, Tiedote Save the Children eurooppalaisesta köyhyysraportista, <https://www.pelastakaalapset.fi/uutiset/jokaneljas-lapsi-elaa-koyhyudessa-euroopassa-koyhyysriskissa-olevien-lasten-maara-kasvanut-yli-200-000-lapsella/> -

Pelastakaa Lapset ry, Lapsen ääni raportti 2022,

https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2022/10/26102145/lapsenaani2022_raportti_web.pdf -

Valtioneuvosto, Hallitusohjelma 2023-2027

<https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma#/>

Johanna Vinberg

Lapsiperheköyhyys asiantuntija

johanna.vinberg@pelastakaalapset.fi

+358 50 575 0289

Pelastakaa Lapset ry